

ΆΡΘΡΟ 1 Σ.

Ι. ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ (2023-2025)

ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ

1. **ΣτΕ 20/2025 (Γ' 7μ):** Αυτοδιοικητικές εκλογές - Κοινότητες με πληθυσμό έως 200 κατοίκους - Μη αντικείμενο στο Σύνταγμα το σύστημα βάσει του οποίου Πρόεδρος της Κοινότητας εκλέγεται ο υποψήφιος του πλειοψηφήσαντος συνδυασμού που έχει λάβει τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης, ενώ σε περίπτωση ισοψηφίας διενεργείται κλήρωση. 12. Επειδή, σύμφωνα με τα ανωτέρω, νομίμως με την αναιρεσιβαλλόμενη απόφαση κρίθηκε ότι η διάταξη του άρθρου 30 παρ. 1 του ν. 4804/2021, κατά την οποία Πρόεδρος της δημοτικής κοινότητας με πληθυσμό έως 200 κατοίκους εκλέγεται ο πρώτος σε σταυρούς προτιμήσεως υποψήφιος του πλειοψηφήσαντος συνδυασμού με βάση τα εκλογικά αποτελέσματα στην αυτή δημοτική κοινότητα ή με βάση τα αποτελέσματα κληρώσεως σε περίπτωση ισοψηφίας, δεν αντίκειται στις συνταγματικές αρχές της ισότητας της ψήφου, της λαϊκής κυριαρχίας και της ελεύθερης και ανόθευτης εκδήλωσης της λαϊκής βούλησης, ούτε παραβιάζει το δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι. Συνεπώς, πρέπει να απορριφθούν οι λόγοι αναιρέσεως με τους οποίους προβάλλεται το αντίθετο, καθώς και η κρινόμενη αίτηση αναιρέσεως στο σύνολό της.
2. **ΣτΕ 615/2024 Τμ. Β Επταμ. (Ν.3900/2010) - ΣτΕ 615/2024 (7μ):** (Ν 3900/2010) Πρότυπη δίκη - Κοινοποίηση καταλογιστικών πράξεων της φορολογικής αρχής σε νομικά πρόσωπα - Επίδοση κατά τις διατάξεις του ΚΔΔ μόνο εφόσον δεν είναι δυνατή η κοινοποίηση με άλλον τρόπο - Πρόταξη της ηλεκτρονικής κοινοποίησης. 11. Επειδή, όπως έχει κριθεί, από την αρχή της φανεράς δράσης της Διοίκησης, η οποία συνάγεται από τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1, 2 και 3, 66 παρ. 1, 93 παρ. 2 του Συντάγματος (ΣτΕ Ολομ. 3319/2010, πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 2386/1970, 2638/1973, ΣτΕ 7μ. 1361/2013, 2310/2014, ΣτΕ 1940/1983, 159, 1732/2017 κ.ά.), απορρέει ο κανόνας ότι δυσμενής ατομική διοικητική πράξη που κατά νόμο δεν δημοσιεύεται, δεν επιφέρει τα έννομα αποτελέσματά της έναντι εκείνου τον οποίο αφορά, παρά μόνον από την κοινοποίησή της προς αυτόν, ή τουλάχιστον από τη γνώση του, δίχως η κοινοποίηση να καθίσταται συστατικό στοιχείο της πράξης (ΣτΕ 616-618/2021, 602/2003 Ολ., 157/2023 επταμ.).
3. **ΣτΕ Α922, 923/2024, 924/2024:** 6. Επειδή, από τη θεμελιώδη συνταγματική αρχή του Κράτους Δικαίου, την ειδικότερη αρχή της φανεράς δράσεως της Διοίκησης, η οποία συνάγεται από τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1, 2 και 3, 66 παρ. 1, 93 παρ. 2 του Συντάγματος (ΣτΕ Ολομ. 3319/2010, πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 2386/1970, 2638/1973, ΣτΕ 7μ. 1361/2013, 2310/2014, ΣτΕ 1940/1983, 159, 1732/2017 κ.ά.), καθώς και το δικαίωμα για παροχή αποτελεσματικής δικαστικής προστασίας (άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος και 6 της Ε.Σ.Δ.Α.), απορρέει ο κανόνας ότι

	δυσμενής ατομική διοικητική πράξη μη δημοσιευτέα κατά νόμο, επιφέρει τα έννομα αποτελέσματά της έναντι εκείνου στον οποίο αφορά, μόνον από την κοινοποίησή της σε αυτόν ή τουλάχιστον από το χρονικό σημείο κατά το οποίο αυτός έλαβε γνώση, δίχως, πάντως, η κοινοποίηση να καθίσταται συστατικό στοιχείο της πράξεως (ΣτΕ 616-618/2021, 602/2003 Ολομ., 157/2023 7μ.).
4.	ΣτΕ ΟΛ Α283/2023: Η υπόθεση εισάγεται στην Ολομέλεια κατόπιν της 2366/2021 αποφάσεως του Γ' Τμήματος του Δικαστηρίου, με την οποία παραπέμφθηκε, σύμφωνα με το άρθρο 100 παρ. 5 του Συντάγματος, το οποίο προστέθηκε με το από 6.4.2001 Ψήφισμα της Ζ' Αναθεωρητικής Βουλής, το ζήτημα που ανέκυψε σχετικά με τη συνταγματικότητα των διατάξεων του άρθρου 5 παρ. 9 περιπτ. α', β' και γ' του ν. 4623/2019 και του άρθρου 10 παρ. 4 του ν. 4625/2019 καθ' ό μέρος αυτές καταλαμβάνουν την ανάδειξη του προέδρου του συμβουλίου κοινότητας άνω των τριακοσίων (300) κατοίκων κατά την αμέσως επόμενη των εκλογών της 26ης Μαΐου 2019 δημοτική περίοδο, καθώς το Τμήμα ήχθη σε κρίση περί αντιθέσεως των διατάξεων αυτών προς τα συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι καθώς και τις συνταγματικές αρχές της ελεύθερης και ανόθευτης εκδήλωσης της λαϊκής θέλησης, ως έκφρασης της αρχής της λαϊκής κυριαρχίας, και της ισότητας των όρων του εκλογικού ανταγωνισμού. [...] 17. Επειδή, ενόψει των κριθέντων για το νομοθετικό έρεισμα των προσβαλλόμενων αποφάσεων, η παραδεκτως προσβαλλόμενη με την υπό κρίση αίτηση 483/2.9.2019 απόφαση του Δημάρχου Πέλλας, με την οποία παρέχεται εξουσιοδότηση στους Προέδρους των Κοινοτήτων του Δήμου Πέλλας για τη θεώρηση του γνησίου της υπογραφής και τη θεώρηση αντιγράφων και φωτοαντιγράφων των εγγράφων, «κατά το μέρος ... που αφορά την Κοινότητα Αμπελιών και τον Εμμανουήλ Παπαδόπουλο ως Πρόεδρο αυτής», είναι μη νόμιμη. Και τούτο, διότι στηρίζεται στις ως άνω διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 9 περιπτ. α', β' και γ' του ν. 4623/2019 και του άρθρου 10 παρ. 4 του ν. 4625/2019, οι οποίες, κατά το μέρος που καταλαμβάνουν την ανάδειξη του προέδρου του συμβουλίου κοινότητας άνω των τριακοσίων (300) κατοίκων κατά την αμέσως επόμενη των εκλογών της 26ης Μαΐου 2019 δημοτική περίοδο, προσκρούουν στις διατάξεις των άρθρων 1 (παρ. 1 και 2), 4 (παρ. 1), 5 (παρ. 1), 51 (παρ. 3), 52 και 102 (παρ. 2) του Συντάγματος και, ως εκ τούτου, παραβιάζουν τις προαναφερθείσες συνταγματικές αρχές της λαϊκής κυριαρχίας, της ισότητας των όρων του εκλογικού ανταγωνισμού και της ελεύθερης και ανόθευτης εκδήλωσης του λαϊκού φρονήματος ΜΕΙΟΨΗΦΙΑ: 15. [...] Με βάση τις διατάξεις των άρθρων 63 και 67 παρ. 2 του ν. 4604/2019, οι οποίες ίσχυαν κατά τις εκλογές για την ανάδειξη δημοτικών αρχών της 26ης Μαΐου 2019, α) οι εκλογείς των κοινοτήτων με μόνιμο πληθυσμό άνω των τριακοσίων (300) κατοίκων δεν ψήφισαν για την ανάδειξη προέδρων των συμβουλίων των κοινοτήτων αυτών, αλλά μόνο για την εκλογή συμβούλων κοινότητας, ενώ β) η δυνατότητα του πρώτου σε σταυρούς υποψηφίου συμβούλου του δεύτερου κατά σειρά εκλογής συνδυασμού να αναδειχθεί πρόεδρος του συμβουλίου της κοινότητας -εφόσον ο πρώτος κατά σειρά εκλογής συνδυασμός δεν συγκέντρωνε ποσοστό μεγαλύτερο του 50%- έμμεσα μόνο συνδεόταν με το εκλογικό αποτέλεσμα, αντιθέτως δε, συνδεόταν κυρίως, μετά τις εκλογές, με το αποτέλεσμα ψηφοφορίας -και μάλιστα μυστικής- μεταξύ των μελών του συμβουλίου, ήτοι από την απολύτως αδέσμευτη κρίση καθενός εκ των εκλεγέντων συμβούλων. Εξάλλου, γ) η εκλογή των συμβούλων των κοινοτήτων με μόνιμο πληθυσμό άνω των τριακοσίων (300) κατοίκων δεν αποσκοπεί στην άσκηση συγκεκριμένων αρμοδιοτήτων από τα αντίστοιχα συμβούλια ούτε στην ανάληψη από τους συμβούλους κοινότητας συγκεκριμένων αξιωμάτων, σύμφωνα με

	την ισχύουσα κατά τον χρόνο των εκλογών νομοθεσία, αλλά στην άσκηση των αρμοδιοτήτων που τους αναθέτει κάθε φορά ο νομοθέτης. Ενόψει αυτών -καθώς και της ρητής βούλησης του ίδιου του ιστορικού νομοθέτη, σύμφωνα με την αιτιολογική έκθεση του ν. 4604/2019, ο πρόεδρος του συμβουλίου κοινότητας να μην αναδεικνύεται άμεσα από το εκλογικό σώμα, αλλά να εκλέγεται «έμμεσα», ήτοι «από το ίδιο το συμβούλιο», «με μυστική ψηφοφορία» (με εξαίρεση την περίπτωση που ο πρώτος κατά σειρά εκλογής συνδυασμός συγκεντρώνει ποσοστό μεγαλύτερο του 50%)- δεν συντρέχει εν προκειμένω, κατά τη γνώμη αυτή, παραβίαση των δικαιωμάτων του εκλέγειν και του εκλέγεσθαι ούτε των αρχών της ελεύθερης και ανόθευτης εκδήλωσης της λαϊκής θέλησης, της λαϊκής κυριαρχίας και της ισότητας των όρων του εκλογικού ανταγωνισμού από την εφαρμογή των επίμαχων διατάξεων του άρθρου 5 παρ. 9 περιπτ. α΄, β΄ και γ΄ του ν. 4623/2019 και του άρθρου 10 παρ. 4 του ν. 4625/2019 κατά την αμέσως επόμενη των εκλογών της 26ης Μαΐου 2019 δημοτική περίοδο.
5.	ΣτΕ ΟΛ Α750/2023, 751/2023, 752/2023: Εξάλλου, από τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 3, 26 παρ. 2, 103 παρ. 1 και 22 παρ. 5 του Συντάγματος συνάγεται ότι δεν αποκλείεται, καταρχήν, η, υπό τον έλεγχο της Διοίκησης, ανάθεση αρμοδιοτήτων σύμπραξης στη διαδικασία απονομής συνταξιοδοτικών παροχών σε ιδιώτες (πρβλ. ΣτΕ 960/2017 7μ.), οι οποίοι διαθέτουν αποδεδειγμένα τα αναγκαία προς τούτο προσόντα και την κατάλληλη εξειδίκευση και εμπειρογνωμοσύνη (πρβλ. ΣτΕ 320/2020 7μ., 1865-1870/2019 7μ., 2825/2014, 2589/2014, ΠΕ 124/2020, ΠΕ 72/2014, ΠΕ 678/2001 κ.ά.). Με τα δεδομένα αυτά, η προσβαλλόμενη ανάθεση των αρμοδιοτήτων του άρθρου 255 παρ. 1 περ. β΄ στους ως άνω πιστοποιημένους επαγγελματίες δεν αντίκειται στο άρθρο 22 παρ. 5 του Συντάγματος. Εξάλλου, η εν λόγω ανάθεση αρμοδιοτήτων δεν αντίκειται ούτε και στα άρθρα 1 παρ. 3, 26 παρ. 2, 94 παρ. 1, 95 παρ. 1 περ. α΄ και 103 παρ. 1 του Συντάγματος και στην αρχή της νομιμότητας. Πρέπει, συνεπώς, να απορριφθούν οι λόγοι της κρινόμενης αίτησης με τους οποίους προβάλλεται το αντίθετο. ΜΕΙΩΣΗΦΙΑ: Συνεπώς, οι διατάξεις του άρθρου 255 του ν. 4798/2021 καθ' ο μέρος επιτρέπουν το σχέδιο συνταξιοδοτικής αποφάσεως του ιδιώτη το οποίο έχει διαφύγει τον (εν πολλοίς ανέφικτο λόγω της βραχείας προθεσμίας των 30 ημερών) διοικητικό έλεγχο και περιβάλλεται πλέον με τεκμήριο νομιμότητας, να αποτελεί την οριστική πράξη απονομής συντάξεως, με κάμψη κατ' ουσίαν του οργανικού κριτηρίου, καθώς και στο μέτρο που επιτρέπουν βεβαιώσεις ιδιωτών που διέφυγαν τον διοικητικό έλεγχο να δεσμεύουν ως προς το περιεχόμενό τους την ασφαλιστική Διοίκηση για τη χορήγηση συντάξεως και συνταξιοδοτικές αποφάσεις βασιζόμενες στις βεβαιώσεις αυτές να οριστικοποιούνται αμέσως, όλα δε αυτά κατά προτεραιότητα σε σχέση με τις συνταξιοδοτικές υποθέσεις των λοιπών ασφαλισμένων του e-ΕΦΚΑ, αντίκεινται στο Σύνταγμα και συγκεκριμένα στις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 3, 4 παρ. 1, 22 παρ. 5, 25 παρ. 1 εδ. πρώτο και παρ. 4, 26 παρ. 2 και 103 του Συντάγματος.
6.	ΣτΕ 1312/2023 Τμ. Β Επταμ. - ΣτΕ 1312/2023 (7μ) Φορολογία ακινήτων - Εξωχώριες εταιρείες - Ειδικός φόρος επί των ακινήτων νομικών προσώπων - Εξαιρέσεις - Συνταγματικότητα - Προϋποθέσεις απαλλαγής - Μη παραβιάζουσα την αρχή της αναλογικότητας η απαίτηση σύμβασης διοικητικής συνδρομής με τη χώρα στην οποία εδρεύουν οι συμμετέχουσες εταιρείες - Μη ασκόν επιρροή το ποσοστό συμμετοχής εταιρείας

7.	ΣτΕ Α157/2023 (Β' 7μ): Επειδή, όπως έχει κριθεί (ΣτΕ 616-618/2021 Ολ.), “6. ... από την αρχή της φανεράς δράσης της Διοίκησης, η οποία συνάγεται από τις διατάξεις των άρθρων 1 παρ. 1, 2 και 3, 66 παρ. 1, 93 παρ. 2 του Συντάγματος (ΣτΕ Ολομ. 3319/2010, πρβλ. ΣτΕ Ολομ. 2386/1970, 2638/1973, ΣτΕ 7μ. 1361/2013, 2310/2014, ΣτΕ 1940/1983, 159, 1732/2017 κ.ά.), απορρέει ο κανόνας ότι δυσμενής ατομική διοικητική πράξη που κατά νόμο δεν δημοσιεύεται, δεν επιφέρει τα έννομα αποτελέσματά της έναντι εκείνου τον οποίο αφορά, παρά μόνον από την κοινοποίησή της προς αυτόν, ή τουλάχιστον από τη γνώση του, δίχως η κοινοποίηση να καθίσταται συστατικό στοιχείο της πράξης (ΣτΕ Ολομ. 602/2003).
8.	ΣτΕ Α1329/2023 (Γ' 7μ): 12. Επειδή, όπως κρίθηκε με τη 283/2023 απόφαση της Ολομέλειας του Συμβουλίου της Επικρατείας, οι προαναφερθείσες διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 9 περιπτ. α', β' και γ' του ν. 4623/2019 και του άρθρου 10 παρ. 4 του ν. 4625/2019, οι οποίες αντικατέστησαν τις παραγράφους 1, 2 και 5 του άρθρου 79 του ν. 3852/2010, όπως ίσχυαν κατά τις εκλογές για την ανάδειξη δημοτικών αρχών της 26ης Μαΐου 2019, κατά το μέρος που καταλαμβάνουν την ανάδειξη του προέδρου του συμβουλίου (δημοτικής) κοινότητας άνω των τριακοσίων (300) κατοίκων κατά την αμέσως επόμενη των εκλογών της 26ης Μαΐου 2019 δημοτική περίοδο (1.9.2019 - 31.12.2023), συνιστούν επέμβαση του νομοθέτη –μετά τη διεξαγωγή των ανωτέρω εκλογών και μάλιστα σε χρόνο κατά τον οποίο έχουν ήδη εξαχθεί τα εκλογικά αποτελέσματα και «προ της εγκατάστασης των νέων αιρετών αρχών» (βλ. αιτιολογική έκθεση του ν. 4623/2019)– στην ανάδειξη του ανωτέρω οργάνου διοίκησης (προέδρου συμβουλίου κοινότητας) Ο.Τ.Α., την οποία είχαν εξαρτήσει κατά συγκεκριμένο τρόπο οι ισχύουσες κατά τον χρόνο των εκλογών ρυθμίσεις (άρθρα 79 και 40 παρ. 4 του ν. 3852/2010, όπως είχαν τροποποιηθεί με τα άρθρα 67 και 63 του ν. 4604/2019) από το εκλογικό αποτέλεσμα στην οικεία κοινότητα. [...] 16. Επειδή, εν όψει των γενομένων δεκτών στη σκέψη 12, μη νομίμως ορκίσθηκαν και ανέλαβαν καθήκοντα ως πρόεδροι των συμβουλίων των κοινοτήτων άνω των 300 κατοίκων των καθ' ών δήμων για την αμέσως επόμενη των εκλογών της 26ης Μαΐου 2019 δημοτική περίοδο (1.9.2019 - 31.12.2023) οι σύμβουλοι κοινότητας των αντίστοιχων πρώτων κατά σειρά συνδυασμών που έλαβαν τους περισσότερους σταυρούς προτίμησης μεταξύ των υποψηφίων των συνδυασμών τους, καθόσον οι εφαρμοσθείσες εν προκειμένω διατάξεις του άρθρου 5 παρ. 9 περιπτ. α', β' και γ' του ν. 4623/2019 –καθώς, εξ άλλου, και οι όμοιες κατά βάση διατάξεις του άρθρου 10 παρ. 4 του ν. 4625/2019– κατά το μέρος που καταλαμβάνουν την ανάδειξη του προέδρου του συμβουλίου κοινότητας άνω των 300 κατοίκων κατά την αμέσως επόμενη των ανωτέρω εκλογών δημοτική περίοδο, προσκρούουν στις διατάξεις των άρθρων 1 (παρ. 1 και 2), 4 (παρ. 1), 5 (παρ. 1), 51 (παρ. 3), 52 και 102 (παρ. 2) του Συντάγματος και, ως εκ τούτου, παραβιάζουν τις συνταγματικές αρχές της λαϊκής κυριαρχίας, της ισότητας των όρων του εκλογικού ανταγωνισμού και της ελεύθερης και ανόθευτης εκδήλωσης του λαϊκού φρονήματος (ΣτΕ Ολ. 283/2023).
9.	ΣτΕ Α1740/2023 (Ε'): 14. Επειδή, προβάλλεται με το κύριο δικόγραφο αλλά και το δικόγραφο προσθέτων λόγων ότι δεν υφίσταται στην

ισχύουσα νομοθεσία ρύθμιση που να επιτρέπει σε ιδιωτική εταιρεία να διενεργεί περιβαλλοντικές μετρήσεις, άγουσες στην επιβολή διοικητικών κυρώσεων. Αντιθέτως, οι ρυθμίσεις ορίζουν ότι η διαπίστωση της πρόκλησης ρύπανσης ή άλλη υποβάθμιση του περιβάλλοντος πρέπει να γίνεται με αυτοψία διενεργούμενη είτε από την υπηρεσία της παρ. 1 του άρθρου 6 του ν. 1650/1986, είτε από την αρχή της παρ. 2 του άρθρου αυτού είτε από τα κλιμάκια ελέγχου ποιότητας περιβάλλοντος του άρθρου 26 του ίδιου νόμου. Μάλιστα το Κ.Ε.Π.ΠΕ. της Π.Ε. Μεσσηνίας δεν διέθετε την τεχνική δυνατότητα να προβεί στη διενέργεια μετρήσεων και αυτοψίας. Επομένως, κατά τους ισχυρισμούς της αιτούσας είναι παράνομη, στη συγκεκριμένη περίπτωση, η αυτοψία από ιδιωτική εταιρεία κι όχι από ελεγκτικό όργανο της διοίκησης με αδιαμφισβήτητη εγγύηση τεχνικής γνώσης, επιστημονικής πληρότητας και αμεροληψίας, ιδίως διότι βάσει της εν λόγω αυτοψίας επιβάλλονται κυρώσεις. [...] 16. [...] Η κατά τα ανωτέρω επιτρεπόμενη ανάθεση παροχής ελεγκτικού χαρακτήρα υπηρεσιών διεξαγωγής μετρήσεων σε ιδιώτες, λόγω της εξειδίκευσής τους και της αδυναμίας της αρμόδιας διοικητικής αρχής να ασκήσει τις αρμοδιότητές της με το προσωπικό και τα μέσα που διαθέτει, δεν αντίκειται στα άρθρα 1 παρ. 3, 26 παρ. 2 και 103 παρ. 1 του Συντ. Και τούτο προεχόντως διότι οι ιδιώτες, ως πάροχοι υπηρεσιών βάσει της ανατεθείσας σε αυτούς σύμβασης, δεν προβαίνουν οι ίδιοι στην έκδοση εκτελεστών διοικητικών πράξεων, τα δε ενδεχόμενα συμπεράσματά τους δεν δεσμεύουν τις διοικητικές αρχές, οι οποίες παραμένουν μόνες αρμόδιες να τα αξιολογήσουν και, εάν τα υιοθετήσουν (πρβλ. ΣτΕ 2825/2014, 3578/2013, 2633/2002), προβαίνουν αυτές στην έκδοση εκτελεστών διοικητικών πράξεων, λαμβάνοντας τα κατάλληλα μέτρα (π.χ. υποχρέωση τεχνικής ανασυγκρότησης) ή/και επιβάλλοντας τις σχετικές κυρώσεις σε βάρος των παραβατών. Άλλωστε, συνήθως, η ανάθεση της διεξαγωγής ειδικών επιστημονικών μετρήσεων σε ιδιώτες στο πλαίσιο περιβαλλοντικού ελέγχου περιορίζεται στη συλλογή στοιχείων – δειγματοληψία, και στη σύνταξη, στη συνέχεια, σχετικής έκθεσης – αναφοράς αποτελεσμάτων.

ΕΛΕΓΚΤΙΚΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

10. **ΕΛΣυν ΟΛ 701/2024: 11.** Επίσης, ως προς το ζήτημα της κατανομής και της μεταφοράς αρμοδιοτήτων μεταξύ των πρώην κρατικών Περιφερειών και των νέων Περιφερειών, στο πρώτο μέρος του ν. 3852/2010, με την προμετωπίδα «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης – Πρόγραμμα Καλλικράτης» (Α' 87), ορίζεται ότι «Οι δήμοι και οι περιφέρειες συγκροτούν τον πρώτο και δεύτερο βαθμό τοπικής αυτοδιοίκησης και ως έκφραση της *λαϊκής κυριαρχίας* αποτελούν θεμελιώδη θεσμό του δημόσιου βίου των Ελλήνων.
11. **ΕΛΣυν 302/2024 (Τμ. 4ο) : Βουλευτικές συντάξεις.** Ειδικότερα, στο πλαίσιο των θεμελιωδών αρχών του θεσπιζόμενου από το Σύνταγμα αντιπροσωπευτικού κοινοβουλευτικού συστήματος (άρθρα 1 παρ. 1 και 51 παρ. 2 του Συντάγματος), ήτοι της δημοκρατικής αρχής, της αρχής της *λαϊκής κυριαρχίας* (άρθρο 1 παρ. 1 και 2 του Συντάγματος), της αρχής της ίσης πολιτικής ελευθερίας (άρθρα 4 παρ. 1, 5 παρ. 1, 51 παρ. 3

και 55 παρ. 1 του Συντάγματος), σε αρμονία και προς τις απαιτήσεις του άρθρου 3 του Πρώτου Προσθέτου Πρωτοκόλλου της ΕΣΔΑ, στο οποίο κατοχυρώνεται το δικαίωμα σε ελεύθερες εκλογές (βλ. συναφώς αποφ. ΕΔΔΑ της 15.6.2006, Λυκουρέζος κατά Ελλάδος, της 1.7.1997, Γείτονας και λοιποί κατά Ελλάδος) και της διασφάλισης της πρακτικής τους αποτελεσματικότητας, ο βουλευτής που αποκτά το αιρετό του αξίωμα από την ημέρα της εκλογής του (βλ. ΑΕΔ 13/1997) και αναλαμβάνει τα καθήκοντά του από την δόση του προβλεπόμενου όρκου (άρθρο 59 παρ. 1 του Συντάγματος και άρθρο 3 του Κανονισμού της Βουλής, ερμηνευόμενα σε αρμονία με τις διατάξεις των άρθρων 13 παρ. 1 εδ. β του Συντάγματος και 9 της ΕΣΔΑ, πρβλ. και απόφ. ΕΔΔΑ της 18.2.1999, Buscarini κατά Αγίου Μαρίνου) περιβάλλεται με πλήρη ανεξαρτησία συνείδησης και έκφρασης (αρχή της ελεύθερης και μη επιτακτικής/ δεσμευτικής εντολής, άρθρο 60 παρ.1 σε συνδυασμό με το άρθρο 51 παρ. 2 του Συντάγματος), δυνάμενος, ως εκ τούτου, να παραιτηθεί κατ' ελεύθερη βούληση (άρθρο 60 παρ. 2 του Συντάγματος).

II. ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ (2023-2025)

ΝΟΜΙΚΗ ΒΒΛΙΟΘΗΚΗ

1. Βλαχόπουλος Σπ., Κοντιάδης Ξ., Τασόπουλος Γ., Σύνταγμα - Ερμηνεία κατ' άρθρο, Νομική Βιβλιοθήκη, 2024.

III. ΑΡΘΡΟΓΡΑΦΙΑ (2023-2025)

ΝΟΜΙΚΗ ΒΒΛΙΟΘΗΚΗ

1. **Ιωάννα Τσίγκανου, Διευθύντρια Ερευνών ΕΚΚΕ, Nullum crimen nulla poena sine lege, ΤΝΠ QUALEX ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ, 1-2/2024, σελ. 40 – 42** (ΙV. Συμπέρασμα. Εν κατακλείδι, η Αρχή «Κανένα έγκλημα – καμμία ποινή χωρίς νόμο» αποτελεί μέγιστη δημοκρατική κατάκτηση της αρχαίας Ελλάδας. Εμφανίζεται για πρώτη φορά διατυπωμένη στη νομοθεσία του Ζάλευκου, όπως μας πληροφορεί ο Στράβων (Βιβλ. 6, 260). Όπως ισχυρίζεται και ο καθ. Ν. Ανδρουλάκης, η δικαιολογητική βάση της ανάγκης για τη νομική πρόβλεψη του εγκλήματος εντοπίζεται στην ιδέα ότι η απειλή ποινής δηλαδή του ισχυρότατου όπλου της πολιτείας κατά του ατόμου μόνο στη νομοθετική εξουσία της πολιτείας ως εκπροσώπου της **λαϊκής κυριαρχίας** συγχωρείται όπως αποφασίσει - αυτή δε είναι η καλούμενη «δημοκρατική

θεμελίωση της αρχής της νομιμότητας». Οι αρχαίοι Έλληνες νομοθέτες της κλασσικής εποχής είχαν ήδη εντοπίσει τη σημασία της εν λόγω Αρχής. Και αυτή η σύλληψη προήλθε ξεκάθαρα όχι από το διαφωτιστικό ιδεώδες αλλά από τη βαθειά πίστη των αρχαίων Ελλήνων νομοθετών στη δημοκρατική θεμελίωση της νομιμότητας της ποινής.)

2. **Χρήστος Δετσαρίδης, Αν. Καθηγητής Νομικής Σχολής ΔΠΘ, Περί αντισυνταγματικότητας της διάταξης του άρθρου 22 παρ. 7 Ν 2725/1999 (όπως τροποποιήθηκε) με την οποία τίθεται όριο ηλικίας για την εκλογή στο ΔΣ αθλητικής ομοσπονδίας, ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 10/2024, σελ. 881 – 887** (Επομένως, καθίσταται αντιληπτό ότι το όριο ηλικίας ουδόλως αποτελεί κώλυμα εκλογής προσώπου στο βουλευτικό αξίωμα, τούτο δε διότι ο νομοθέτης προφανώς απέβλεψε στην κατοχύρωση της ελεύθερης και ανεμπόδιστης άσκησης της **λαϊκής κυριαρχίας**, με την εκλογή σε ανάλογη θέση προσώπων που απηχούν την πραγματική βούληση του εκλογικού σώματος, χωρίς να περιορίζονται τα προσόντα τους από ηλικιακά όρια, για τον επιπρόσθετο επίσης λόγο πως η ηλικία δεν αποτελεί και δεν θα έπρεπε να αποτελεί εμπόδιο άσκησης των αρμοδιοτήτων ενός βουλευτή.)
3. **Θανάσης Ξηρός, Αν. Καθηγητής ΑΣΕΙ-ΣΣΕ, Η επιστολική ψήφος στις γενικές βουλευτικές εκλογές - Μια πρόχειρη και προβληματική τροπολογία ανέτρεψε τις κυβερνητικές εξαγγελίες, υπονόμωσε τη συναίνεση και ανέδειξε συνταγματικές ασυμβατότητες, ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 4/2024, σελ. 327 – 337** (Η επιστολική ψήφος εισφέρει, επίσης, αποφασιστικά στην πραγμάτωση της δημοκρατικής αρχής με τη μορφή της λαϊκής κυριαρχίας)
4. **Ευαγγελία Γαλάνη, ΜΔΕ, Δικηγόρος, Η ψηφιακή διοικητική διαδικασία και ο έλεγχος αυτής – Παρατηρήσεις, ΤΝΠ QUALEX ΘΠΔΔ, 4/2024, σελ. 410 – 414** (Τα όρια του ακυρωτικού ελέγχου τίθενται τόσο προς τον κοινό και κανονιστικό νομοθέτη, οπότε γίνεται λόγος για την ανέλεγκτη από τον ακυρωτικό δικαστή «ουσιαστική εκτίμηση των επιλογών του νομοθέτη», όσο και προς τη Διοίκηση, όπου γίνεται λόγος για την ανέλεγκτη «ουσιαστική εκτίμηση» ή την «τεχνική κρίση» της Διοίκησης. Ο ακυρωτικός δικαστής δεν μπορεί να υπεισέλθει στην ουσία των επιλογών του νομοθέτη, δηλαδή στη σκοπιμότητα των υπό αμφισβήτηση από τον διάδικο διατάξεων, και να διατυπώσει κρίση που προϋποθέτει αξιολόγηση του ουσιαστικού περιεχομένου της ρυθμιζόμενης ύλης. Μια τέτοια αξιολόγηση απαιτεί συχνά ειδικές τεχνικές γνώσεις τις οποίες δεν διαθέτει ο ακυρωτικός δικαστής. Κυρίως όμως έρχεται σε αντίθεση και με την ίδια την αρχή της λαϊκής κυριαρχίας και την αρχή της διάκρισης των λειτουργιών, καθώς ο νομοθέτης, δηλαδή η λαϊκή αντιπροσωπεία, είναι αυτός που επιλέγει το ουσιαστικό περιεχόμενο των ρυθμίσεων και τη σκοπιμότητα αυτών.)
5. **Ιωάννης Καστανάς, ΔΝ, Δικηγόρος, ΣΕΠ Νομικής Σχολής Πανεπιστημίου Λευκωσίας, Παρατηρήσεις στην ΣτΕ ΟΛ 283/2023 - Η προβλεψιμότητα και σταθερότητα του εκλογικού δικαίου των ΟΤΑ, ΤΝΠ QUALEX ΘΠΔΔ, 12/2023, σελ. 1326 – 1328**
6. **Θανάσης Ξηρός, Αν. Καθηγητής ΑΣΕΙ-ΣΣΕ, Παρατηρήσεις στην ΣτΕ ΟΛ 2377/2022 - Η εκ των υστέρων και ex lege μεταβολή στη σύνθεση**

συλλογικών οργάνων και συμβουλίων της τοπικής αυτοδιοίκησης, ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 3/2023, σελ. 296 – 304

7. Μιχαήλ Στεφανόπουλος, Δικηγόρος, Υπ. ΔΝ, Η άρση του απορρήτου της επικοινωνίας στο ελληνικό Σύνταγμα - Επιστροφή στα θεμελιώδη μέσω της συγκυρίας, ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 12/2023, σελ. 1271 – 1285
8. Δημήτρης Βουκελάτος, ΜΔΕ, Δικηγόρος, Η λειτουργικότητα της ελευθερίας των συναθροίσεων: οι συναθροίσεις στην υπηρεσία της δημοκρατίας, ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 2/2024, σελ. 125 – 133
9. Γιώργος Γούλας, Δικηγόρος, LL.M., Μη κρατικά ΑΕΙ: Ενωσιακή απαίτηση ή νομοθετικός βολонταρισμός; - 5 Καθηγητές Δημοσίου Δικαίου απαντούν, ΤΝΠ QUALEX, ΘΠΔΔ, 3/2024, σελ. 299 – 312

IV. ΛΟΙΠΑ ΕΓΓΡΑΦΑ (2023-2025)

1. ΓνωμΝΣΚ 123/2023 - ΓνωμΝΣΚ Ολ 123/2023 Κράτηση για σύνταξη που επιβάλλεται στην, προβλεπόμενη από το άρθρο 1 του ν. 565/1977, μηνιαία χορηγία του Προέδρου της Δημοκρατίας (Π.τ.Δ.) - Διατάξεις του άρθρου 59 παρ. 1 του π.δ/τος 169/2007 και του άρθρου 5 παρ. 1 του ν. 4387/2016
2. ΓνωμΝΣΚ 37/2023 - ΓνωμΝΣΚ 37/2023 Θάνατος Δημάρχου - Σύμπραξη της παράταξης του Δημάρχου με περισσότερες δημοτικές παρατάξεις - Ζητήματα σύνθεσης του σώματος εκλογής και υποψηφιότητας εκλογής του νέου Δημάρχου